

A. Ü. Veteriner Fakültesi I. Şirurji Kürsüsü
Prof. Dr. Burhanettin Öktem

1960-1972 DÖNEMİNDE MUAYENE ETTİĞİMİZ SAFKAN ARAP VE İNGİLİZ YARIŞ ATLARINDA SAPTANAN ŞİRURJİKAL VE ORTOPEDİK HASTALIKLAR

H. Anteplioğlu*

E. Samsar*

Surgical and orthopaedic affections of the race horses (pure bred Arabian and English) in the period of 1960-1972 in Turkey

Summary: In this article the surgical and orthopaedic affections of race horses (Pure bred Arabian and English) were given statistically, according their nature and localisation. The work was based on the 1806 pure bred Arabian and 884 English race horses, which were exposed to the clinical examination in the period of 1960 - 1972. The percentage of the diseases were also noticed.

Özet: Bu makale 1960 - 1972 yılları arasında A.Ü. Veteriner Fakültesi I. Şirurji Kürsüsü Kliniği; Ankara, İstanbul ve Adana şehir hipodrom'ları polikliniklerinde çeşitli şirurjikal ve ortopedik hastalıkları nedeniyle muayeneleri yapılan 1806 safkan arap ve ingiliz yarış atlarında saptanan hastalıklar; türlerine, lokalizasyonlarına ve yıllara dağılımlarına göre total hasta sayısına nazaran yaklaşık ortalamaları ile verilmiştir.

Giriş

Yarış atı (S. K. ingiliz ve S. K. arap) yetiştiriciliği ve at yarışları bugün bütün dünya ülkelerinde büyük aşamalar geçirmektedir. Yurdumuzda da at neslini ıslah etmek amacıyla safkan ingiliz ve arap atı yetiştiriciliği de oldukça önem kazanmış ve giderek endüstrileşme yoluna girmiştir. Devlet haraları dışında artık özel haralarda da bu atların yetiştirilmesi gün geçtikçe artmaktadır. Hayvan sayıları ile, yapılan yarışların sayıları da artmıştır. Yarışlar eskisi gibi kış ve yaz aylarında yapılmayıp, iklim şartlarının elverdiği bölgelerde dört mevsimde de düzenlenmektedir.

* A.Ü. Veteriner Fakültesi I. Şirurji Kürsüsü Profesörü Ankara-Türkiye

** A.Ü. Veteriner Fakültesi I. Şirurji Kürsüsü Doçenti Ankara-Türkiye

Hayvan sayısının ve yarışların artması nedenleriyle Veteriner Fakültesi I. Şirurji Kürsüsü Poliklinik ve Klinik'lerine gelen hasta sayılarında da artışlar görülmektedir.

İncelemelerimizde yarış atlarına öz bir hastalık istatistiğine raslayamadık. Ancak A n t e p l i o ğ l u (1) 1965-1972 yılları arasında tendinitis'li 194 safkan arap, 69 safkan ingiliz atında sağıtım uygulamaları yaptığını; B e e m a n (2) ise süt dişlerindeki değişim bozukluklarının yarış atlarında çok görüldüğünü rakam vermeden bildirmektedir. Bundan başka S a m s a r (3) 1962-1965 yılları arasında yarış atlarındaki süt dişlerinde oluşan değişim düzensizliklerine 10 vak'ada rasladığını yazmaktadır.

Bu çalışmamızda, önemleri açık olan yarış atlarında 1960-1972 döneminde saptadığımız şirurjikal ve ortopedik hastalıkların türleri, lokalizasyonları, senelere dağılımı ve oranları üzerinde durulmuştur.

Materyal ve Metot

1960-1972 döneminde A. Ü. Veteriner Fakültesi I. Şirurji Kürsüsü Poliklinik ve Kliniği ile Ankara, İstanbul ve Adana Şehir Hipodrom'larında hastalıkları nedeniyle muayene ve tedavi ettiğimiz 1806 baş safkan arap ve 884 baş safkan ingiliz atı materyalimizi oluşturmaktadır.

Saptanan hastalıkların türleri, lokalizasyonları, sayıları ile total hastalık sayısına göre yaklaşık oranları çizelgelerde verilmiştir.

Listelerin incelenmesinden anlaşılacağı gibi 1960-1972 yılları arasında hastalıkları nedeniyle muayene edilen safkan arap atı sayısı 1806; safkan ingiliz atı sayısı ise 884 dür.

Çizelgelerde hastalıkların ince detayına pek girilememiştir. Safkan arap atlarında, saptanan şirurjikal ve ortopedik lezyonların total hasta sayısına nazaran yaklaşık yüzdeleri şöyledir:

Diş lezyonları % 25, ayak ve tırnak hastalıkları % 20; articulaer hastalıklar % 15,5; tendinitis ve tendovaginitis'ler % 11,4; kemik hastalıkları % 8,7; bağdoku hastalıkları % 6,5; synovitisler % 4,5; göz hastalıkları % 3,3; değişik karekterde myositis'ler % 1,6; genital organ hastalıkları % 0,5; tümörler % 0,4 şeklinde sıralanmaktadır. Bunları deri, kulak, damar, sinir ve larynx hastalıkları daha az oranlarda izlemektedir.

Safkan İngiliz yarış atlarında ise arthritis'ler % 22; ayak ve tırnak lezyonları % 20; tendinitis ve tendovaginitis'ler % 10; diş bozukluk-

ları % 9,6; rbağ dokunun değişik tabiattaki hastalıkları % 9,2; kemik dokusu hastalıkları % 9,1; synovitis'ler % 7; göz hastalıkları % 3,3; hernia'lar % 3; tümörler % 1,2; myositis'ler % 0,9 olarak gelmektedir. Bunları daha az oranlarda olmak üzere sinusitis, cornage gibi patolojik oluşumlar izlemektedir.

Yarışların değişik illerde yapılışı nedeniyle, azımsanmıyacak miktarda olan yarış atlarının şırurjikal ve ortopedik hastalıkları elbetde sayı bakımından çok daha, tabiatları yönünden de başka hastalıkları da kapsamaktadır.

Gördüğü iş ve yetiştirme yöntemleri, mal oluş açısından çok titiz ve dikkatli muayeneleri ile, kesin diagnose'u gerektiren yarış atları hastalıklarının klinik yönü yurdumuzda henüz beklenen özel bir uzmanlık kapsamı içinde isteklere cevap verecek sayıda elemandan yoksundur.

Sonuç

1960-1972 yılları arasında değişik yerlerde 1806 baş safkan arap ve 884 baş safkan ingiliz yarış atında türleri, sayıları ve diğer nitelikleri değişik bir çok şırurjikal ve ortopedik hastalık saptanmıştır.

Çizelgelerin incelenmesinde her iki ırk hayvanlarda diş, tendo, eklem, kemik, synovial kese ve ayak hastalıkları ilk sıraları almaktadır.

Yarış atcılığı ekonomik açıdan çok pahalı hayvan yetiştirimi, eğitimi ve işi yönünden çok dikkat ve titizlik isteyen bir daldır. Hastalıkları için spesiyalize olmuş veteriner hekim kadrolarına ihtiyaç vardır.

Literatür

- 1 - **Anteplioglu, H.** (1973): *Yarış Atlarında Şekillenen Tendinitis'lerde Uyguladığımız Tedavi Yöntemleri ve Sonuçları*. A. Ü. Vet. Fak. Derg. 20, (2-3): 306-313.
- 2 - **Beeman, G.** (1963): *Eguine Dentistry*. Scientific Procceding of the 100 th Annual Meeting, AVMA July 28 August 1. New York City, p. 77-80
- 3 - **Samsar, E.** (1968): *Ankara Bölgesi Evcil Hayvanlarında Görülen Dış Bozukluk ve Hastalıkları Üzerinde Mukayeseli Araştırmalar* A. Ü. Vet. Fak. Yayınları 238/140, Ankara, p. 61.

Yazı "Dergi Yazı Kuruluna" 28. 1. 1974 günü gelmiştir.